

claro lumine civitatem quandoque merear conspici-
cere gaudens! O gloriose confessor Christi Swithune,
ora pro me miserrimo peccatore, ne sit mihi grave
delictum, quod ante horam frango jejunium. Cum-
que cæcus ille talem cum gemitu fudisset oratio-
nem, illuminatus est ibidem per sacri sacerdotis in-
terventionem; moxque ut glaucoma (79) ab ejus
oculis cecidit, suscipiens haud longe Winthoniam
conspexit, quam toto mentis ardore paululum ante
desiderabat videre, et impransus, ut cupiebat, ad
sancti vatis properans accessit reliquias, magnifi-
cans Salvatoris omnipotentiam. Quo cum venisset
intimavit fratribus loci illius qualiter curatus foret
per Conditoris mundi famulum. Qui, ad templum
convenientes, hymnidicis vocibus laudaverunt Aucto-
rem virtutum.

42. Venit denique in diebus illis ad sanctum Dei
quidam debilis, claudus utroque pede, et sic curva-
tus ægritudine ut penitus non posset sese de loco
removere, nisi binis sustentaretur scabellis. Is con-
festim ut ad sancti tumbam accessit antistitis, rece-
pit sospitatem somatis, sed mente permansit debilis,
quoniam conditori Deo gratias non retulit, sicut
cæteri fecerunt ægri. Nimirum primo quam erectus
est divinitus, sanctum relinquens, protinus fugam
arripuit celerius, et a nemine postea in ipso visus
est cœnobio. Scabella tamen, quibus sustentabatur,
ægritudinem prodiderunt, quod curatus inde reces-
sit per sancti Swithuni meritum. Turmæ etiam cir-
cumstantium, quæcunque ibi præsentis aderant, C
constanter asseruerunt ita fore gestum per omnia,
sicut scriptum continetur in hac pagina.

43. Eadem quoque tempestate quidam consul
regis nimium dilectus, in caducis præpotens rebus,
cum ingenti comitatu, sicut mos est Anglosaxonibus,
properanter equitabat ad quemdam vicum, in quo
grandis apparatus ad necessarios convivendi usus
erat illi opipare constructus. Accidit autem in ipso
itinere, quod quidam puer eximie indolis, quem

9) Γλαύκωμα est vitium oculi, cum præter natu-
ram glaucescit, transmutato humore crystallino in
glauccum. Vide definitiones medicas Joannis Gor-

A comes idem diligebat plus cæteris, ruina properante,
caderet de sonipede, qui mox, ut cecidit, crus bra-
chiumque fregit, et ita omnibus membris est disso-
lutus ut omnes qui aderant crederent eum illico
mortuum.

44. Paterfamilias autem cum videret puerum
sibi dilectum morientem, amici nimium condolens
casum, subnixis orationibus exoravit Dominum qua-
tenus pueri illius moribundi miseretur per gloriosi
venerabilem pontificis intercessionem: Sancte, in-
quiens, Swithune, flagita mundi Redemptorem sup-
plici prece quod præstet puero vitam et sanitatem
isti, qui, si concesserit petitioni, omnibus diebus
vitæ meæ me habebit fideliolem. Quia etiam, summe
sacerdos, insontem deducam infantem ad salutife-
rum tui somatis mausoleum, ut per medicabilem
tuam intercessionem Christi sentiat beneficium.

45. Cumque vir ille talibus Deum exoraret sermo-
nibus, repente puer sursum prosiluit sanus; qui
paulo ante jacebat ruina mortis præoccupatus.
Quod, cum consul prospiceret, ultra quam effari
posset, lætus effectus est, et cum omni devotione
mentis, Deum glorificare cœpit, qui cor contritum
et humiliatum non spernit.

46. Nec solum in finibus Anglorum, sed etiam in
provincia Francorum miracula sunt peracta per
hujus sancti merita. In eadem, ut perhibent qui
hoc viderant, regione cleptes (80) quidam immanis-
simo deprehensus in scelere, tenebroso custodieba-
tur in carcere, nefandis vinctus catenis, et dira
compede, donec in equuleo postridie tali suspende-
retur pro crimine. Is audierat a negotiatoribus,
Oceanum causa commercii transmeantibus, esse
sanctum inventum in transmarinis partibus, per
cujus interventum ægri sanarentur a multimodis
languoribus, ejus in obscuræ noctis reminiscens
tenebris, Dei incomprehensibile exoravit numen
Omnipotentis, quatenus...

Cetera desiderantur.

ræi.

(80) Id est fur, a Græco κλέπτης.

VITA S. YVONIS EPISCOPI PERSÆ

IN ANGLIA DEPOSITI

ET TRIUM EJUS SOCIORUM, AUCTORE GOSCELINO.

(Apud Bolland., *Acta Sanctorum*, Junii tom. II, die 10, pag. 287.)

COMMENTARIUS PRÆVIUS

De ætate Sancti et Vitæ scriptoribus duobus.

Guilielmus Cambdenus in sua Britannia describens comitatum Huntingdonensem, a præcipua urbe Hun-
tingdonia denominatum, in medio Angliæ ad septentrionalem ripam Usæ fluminis sita: « Hinc, inquit,

Usa se proripiens, cum Cantabrigienses jam aditurus est, oppido satis nitido, inter amœnissima prata affunditur; quod Slepe olim Anglo-Saxonice, nunc vero S. Yves dicitur, ab Yvone Persa episcopo; qui circa annum Christi, ut scribunt, sexcentimum, Angliam magna sanctitatis opinione perlustravit; divinum verbum sedulo proseminavit; suumque nomen huic loco, in quo fati concessit, reliquit. Unde tamen brevi corpus ejus Ramesejam transtulerunt religiosi. » Hæc ibi. Est Rameseja abbatia in eodem Huntingdonensi agro versus septentrionem, quinque leucis ab oppido S. Yvonis dissita, sub primo ejus abbate Ednotho peracta est hæc translatio, anno 1001, hoc die x Junii, quo ejus solemnitas hactenus fuit celebrata.

2. Ednotho creato an. 1008 episcopo Dorcastriensi, factus ex priore est abbas Wlsius; quo a Danis interfecto, successit tertius abbas Andreas Withmannus, sive Andreas Leucander an. 1016; qui quarto regiminis anno profectus est Hierosolymam, et anno sequenti reversus, invenit Ethelstanum abbatem. Hic vero ei voluit cedere, sed Withmannus noluit, et elegit vitam solitariam apud Nartheje, ibique vixit plusquam viginti annis. Eodem tempore idem Withmannus (quod etiam testatur Molanus in Auctario Usuardi ad hanc diem) « scripsit elaborate Vitam Yvonis, episcopi Persarum, in Anglia sepulti: quam postea Goscelinus Bertinianus elegantiore aliquanto reddidit. » Priorem illam hactenus non sumus assecuti: posteriorem, in qua semper *Yvo* scribitur, damus, Maclovioa reverendo domino Leandro Pricharto Benedictino submissam. Inscriptus Goscelinus seu Goscelinus, tunc monachus Ramesejensis, hanc Vitam abbati suo Herberto, creato an. 1087, ac post annos quatuor facto episcopo Norwicensi: cujus encomium habetur in Monastico Anglicano, pag. 1005. Goscelinus in prologo explicat quænam a dicto Andrea abbate, primo Vitæ auctore, acceperit, quidque ipse ex aliorum relatione addiderit. Quæ capite quarto habentur, sunt ab eodem auctore adjuncta, cum viveret adhuc Herbertus episcopus Norwicensis, mortuus xxii Julii an. 1119, cumque regnaret Henricus primus, rex factus an. 1101, vita functus iii Decembris an. 1135.

3. Aliam Vitam edidit Joannes Capgravius in Legenda sanctorum Angliæ, ex qua in Appendice damus miracula intercessionem S. Yvonis patrata, quæ, aut saltem aliqua eorum, videtur Goscelinus adjunxisse, sed nostri apographi scriptor omisisse. Reliqua de Actis Capgravii observamus in adnotatis. Celebris etiam est memoria S. Yvonis Persæ apud alios scriptores rerum Anglicanarum qui post Goscelinum vixerunt, ut sunt Florentius Wigorniensis, Willielmus Malmesburiensis, Henricus Huntingdonensis, Matthæus Westmonasteriensis, Joannes Brompton, alique; et inter recentiores, Guilielmus Cambdenus supra relatus, Nicolaus Harpsfeldius, Michael Alfordus atque alii, quorum aliqui in subjunctis adnotatis referuntur. Denique memoria ejusdem S. Yvonis celebratur in ms. Martyrologio, a nobis Romæ reperto inter codices antiquos ducis Altempsii, in quo ista leguntur: « In Anglia apud Ramesejam translatio S. Yvonis archiepiscopi, cum tribus sociis: super cujus sacras reliquias candidissima pervolabat columba per septem miliaria, quoad usque in terram sanctam veherentur. » In Martyrologio Richardi Wilfordi, Anglice Londini an. 1526 excuso, ista habentur: « In Anglia festum S. Yvonis archiepiscopi. Hic erat oriundus ex Perside et regia familia: qui post exantlatos plures labores venit in Angliam, et habitavit in loco Slepe, nunc S. Yvonis dicto, prope Huntingdoniam, octo miliaribus Rameseia; quo per revelationem translatus, magnis claret miraculis. » Secuti Molanus et alii.

De tribus sociis eorumque duplici translatione, agitur infra in Actis, quorum ideo memoriam titulo ascribimus. Horum unus Romanus, patriciæ dignitatis, senatoris filius, ideo patricius num. 3 appellatus, alii etiam Persæ censentur; qui, an Sithius nepos et Inthius cognatus apud Capgravius recte appellentur, dubitamus: ideo solum *tres socios* nominamus. Tempus adventus illorum arbitramur fuisse circa initium sæculi septimi, quo Anglia cœpit converti ad fidem Christi: et sic possunt circiter centum lustra censi ante translationem corporis, licet sex aut octo lustra desint. Cæterum *Yvonis* nomen nequaquam existimes vel Persicum esse, vel ex Perside allatum; sed potius, latendi facilius causa, assumptum inter peregrinandum per Italiam Galliamve, fortassis ex aliquo cum patrio nomine affinitate vocis.

INCIPIIT VITA.

PROLOGUS.

1. Rectori Hereberto frater Goscelinus. Quæ de vita beati Yvonis referuntur, a venerabili abbate Andrea celebrata noscuntur; qui de Anglia ad Dominicam urbem Hierusalem peregrinatus, tam arduam vitam exercuit, ut ei credere nullus fidelis dubitaverit. Testabatur autem in Græcia ejus nomen et vitam gestis multis et miraculis haberi clarissima, et bono odore Christi gratiarum longa lateque notissima ejus esse præconia. Ab inventionem vero ejus revelationes et prodigia, quæ hic præcessor scribit, tam oculis visa quam fidelium testimonio comprobata, adhuc pene omnium fratrum Ramesiensium nonnullorumque Forensium cordibus, memorabilius quam in libro, sunt scripta, et scriptis luculentius memorant aliqua prætermissa. Hæc igitur gratia hujus Patris B sanctissimi, totiusque Conventus hujus charissimi et venerabilis petitione, paulo brevius collegi; quate-

A nus in parvo facilius quam inter multa quod quaeritur inveniatur, citiusque breviori via quam longo ambitu ad terminum perveniatur, et de confecta mensula quam de horreo paratius edatur, et de fonticulo gratius quam de fluvio bibatur. Nec adeo tamen de copia fecimus inopiam, ut intellectus queri possit condimento huic nostro tenui deesse, quod illi alteri opimo superfluit; sed modus servatus est, quo nec avidior nec fastidiosior offendatur. Hæc: amabili et æternæ memoriæ tuæ, honorificentissime abba, in sacratissimo Patre Yvone condidimus, qui eum suscepimus venerandum tuæ salutis principem cum principatu Ramesiensi: quatenus sicut hic ipsum honorificasti et coluisti, ita te in fine assumat in gaudia suæ lucis.

CAPUT PRIMUM

Vita sancti Yvonis episcopi.

(81) Quæ apud Capgravius, de urbe nativitatibus, et in ea episcopatu et parentibus, et dein archiepi-

2. Doctor (81) apostolicus, et veri solis nuntius, scopatu referuntur, cum Goscelino omittimus, ut non satis nobis probata; ea apud illum, et Alfordum

Yvo præsul inclytus, in Perside, ut orientale sidus, est ortus, finibus occiduis Britanniae a Domino destinatus. Reliquit dulcem patriam, ut exilium, concivis supernarum virtutum; et peregrinus Christi in toto mundo, ad æternum tendebat regnum. Quocunque devenit, suis radiis refulsit; omnia Evangelio Christi seminiverbibus replevit; gentes et nationes documentis ac exemplis atque innumeris miraculis ad Salvatorem traxit. Post magnam Asiam, post Illyricum, post Romam (82), post innumeras urbes et populos transitos, Gallias penetravit; ibique nihilominus tantis signis coruscavit, ut ejus celestem vitam et angelicam doctrinam mirificæ virtutes loquerentur. Cumque eum (83) rex Francorum et optimates regni ac populi, tanquam angelum Dei, dignis honoribus retinere tentarent; ille, qui parentalem mundi gloriam exsulando fugerat, et per multas tribulationes intrare in regnum Dei decertabat, nulla gratia terrena retineri poterat.

3. (84) Omnibus ergo confirmatis fide, transfretavit, cum dignis comitibus suis ac sociis, in candidam Albionem Britanniae; gentemque candidam paterna miseratus pietate, tam signis quam prædicatione, prout Dominus dedit, idololatriæ absolvit errore, ac verius candidificavit baptisate. Sequebatur quoque amantissimum patrem adolescens patriciæ dignitatis, vocatus Patricius, cujusdam senatoris filius, qui amore Christi, ipsum per S. Yvonem vocantis, non solum dulces natales et patrios honores postposuit, verum etiam desponsatam sibi virginem cum tota sæculi intactam deseruit, dulcique magistro tam charitate quam imitatione inseparabilis adhæsit. Beatus qui intimi illius et pectoralis Christi amici Joannis assecutus est exemplum.

4. Deinde salutifer advena Yvo in provinciam Merciorum progreditur, ad oppidum quod Hantedun appellatur, et in proxima villa quæ (85) Slepe vocatur; cum se intelligens a Domino ad certum locum deductum, multis annis perseveraverit ad vitæ exitum. Hic vero tanta flagrantia cœlestem conversationem induit, quasi hinc demum cœpisset, et quasi post longam sitim fontem petitem reperisset. Hic, inquam, tam suæ quam omnium saluti jugiter invigilando, hic Dominum usque in finem exspectando, ardentibus lucernis virtutum cum castitatis baltheo, tandem venienti et pulsanti aperuit cum gaudio; et

Yvo Domini ivit ad Dominum, qui exivit a Patre et venit in mundum, ac de mundo triumphato revexit electorum triumphum. Hic quoque in pace factus est locus ejus, et in pace sepultus est: ubi quamvis centum circiter lustris (ut ex sequenti revelatione computatur) latuerit notitiam hominum, nomen ejus vivit in æternum. Quantus vero in tota vita, charitate, benignitate, pietate, mansuetudine, humilitate, modestia, constantia, patientia, continentia, obsequela, eleemosynis, jejuniis, vigiliis, orationibus, prædicatione, omnique virtutum jubare claruerit; quanta signa vel in loco quietis suæ vel ubivis gentium perpetraverit, fidelius quis inenarrabile credere quam colligere poterit. Benedicat terra nostra Dominum, qui tanquam solem ab Oriente in Occidentem, et tanquam angelum per medium cœli volantem, tam luciferum nostro Occidenti destinavit Parentem.

CAPUT II.

Inventio corporis S. Yvonis.

5. Domino autem ad tempus quidem sustinentiam docente, sed sempiternaliter infinita præmia reddente, ubi tandem post tot annos placuit cœlestem thesaurum absconditum in agro propalare hominibus, quem haberent pretiosum, ac de sub modio lucernam ponere super candelabrum; rusticus impresso molitus vomere terram, impegit in hoc sacrosantum sarcophagum. Continuo attonitus et spe luctu erectus, boves hærentes revocat, et toto nisu locum purgat. At ubi humanum sepulcrum oculis hausit, consortes aratores advocat. Qui, ablato operculo, inveniunt sacerdotalis æstimationis veneranda pignora. Capiuntur astantis calicis splendore radianti, quem argenteum rati, certatim confringunt. Rapiunt pontificales fibulas, vitreo nitore perspicuas, quas cum sancto corpore et ipsis fragmentis calicis deinde Ramesienses hæreditavere. Advolat monachus (86), præpositus villæ, cum fabro villico. Tunc proximus Ednothus celeri accersitur nuntio, et lota diligenter tam spectabilis Dei famuli membra asportari in ecclesiam, et juxta altare collocari fecit. Plebs accurrens arrectis animis optabat, ut Dominus, qui hunc dedit inveniri, daret etiam quis esset agnoscere.

6. Ut ergo claresceret non fortuito casu, sed divino nutu hanc inventionem factam, nocte subsequente ejusdem villæ (87) fabro, innoxio et simplici

ad an. 600 legi possunt: Florentius Wigorniensis maluit ad eundem annum describere hoc initium Vitæ, a Goscelino propositum: quod etiam postea insertum est apud Capgravius.

(82) Apud hunc sic legitur: « Cum Romam pervenisset consilio papæ, Britanniam intravit. »

(85) Potuit hic fuisse Clotharius secundus, qui cœpit regnare an. 584, factus monarcha an. 613, mortuus an. 628.

(84) Malmesburiensis lib. iv De Gestis pontificum Anglorum pag. 292: « Yvo, ait, pertæsus deliciarum quas amplissimus episcopatus administrabat, reliquit clam suis omnia, peregrinationem longissimam tribus tantum sociis aggressus. Multorum ergo annorum iter permensus, et rusticum se, habitu pan-

noso, videntibus ementitus, Angliam tandem adnavigavit: delectatusque admodum ignotæ linguæ barbarie, quod quasi fatuus ab omnibus rideretur, in lutosa provincia substitit; ibique vitam suam, quanta fuit, exegit. »

(85) Harpsfeldius sæc. xi, cap. 22, de S. Yvone ista habet: « Pervenit ad quemdam locum, Slepe Anglice appellatum (quod est, si interpretere, Dormitio) prope oppidum Huntingdonense et monasterium Ramesiense. Eo etiam loci in Christo dormivit, ibidemque sepultus est. »

(86) Capgravius præpositus appellatur Elnothus, sed quia abbatis Ednothi tunc evocati ab eo non fit mentio, videtur nominum facta confusio.

(87) Eidem dicitur « faber Ezi vocatus. »

viro (qualibus Dominus ore ad os loquitur, et sua credit arcana, et sapientibus abscondita revelat parvulis) Yvo gloriosus soporato astitit, statura procera, facie candida, specie vivida, oculorum acie flammea cum pontificali insula et virga, atque archiepiscopali cruce prætensa; attonitumque hominem visionem insueta mulcet voce melliflua, atque ait: « Quem modo in tali loco miramini repertum, ipse sum Yvo episcopus, qui hic cum beatis sociis hactenus latui tumulatus. Accede mane, et metire locum octo pedibus a dextro latere mei mausolei, et invenies tumbam unius sancti socii mei. Alter quoque consepultus non longius aberit quærenti, qui mecum triumphant in gloria. His ergo indicibus certificatus, suggere ex me præposito, ut ipse nuntiet abbati Ednotho, quatenus me cum eisdem sociis meis transferat ad Ramesiense cœnobium. » Verum dum hæc præcepta superna homo pauper spiritu formidat referre, sequenti nocte increpata ejus negligentia, eadem admonitus est auctoritate. Tertia nihilominus nocte adhuc dubitanti, ubi prioribus soporibus, præceptor idem astitit; jamque districtius inobedientem redarguit, trementemque et signum dari sibi postulantem, episcopali virga pulsavit: « Et hoc signum, inquit, habebis, quo nequaquam carebis, nisi jussa nuntiaveris. »

7. Ex his evigilans, ita doluit eo loco quo se ictum senserat, ac si ferro confossus esset. Qui, ubi mandata cum signo doloris retulit, ipse quidem convalevit: verum, ad majorem Sancti declarationem, idem præpositus credere noluit; et rusticum, velut phantasmata narrantem, repulit. « Et viles quosque, ait, cineres cujuslibet sutoris transferre et celebrare debemus pro sanctis? » Sic refellentem nocturnus somnus corripit: quem sanctus præsul, austeriori modo et habitu visus, cum districtione excitavit: « Surge, inquit, surge quantocius. Nam ego ille, quem tu suturem hesterno die subsannasti, ocreas tibi durabiles paravi. His indueris, his domum in memoriara mei equitabis. » Ad hæc assurgente et assidente somniatore, justus castigatorem ocreas strictissime ejus informat cruribus. Sic itaque concussus evigilat, jamque arctissimus dolor totas tibias a pedibus constricterat, nec standi nec progrediendi facultas erat. Equitabat ad monasterium alieno gestatorio; ingressusque,

8. Tum vero abbas Ednothus, exhilaratus tam insperato cœlestis thesauri lucro, et ejus tam evidenti indicio, devotissimas gratias egit largifluo Domino, cum magno scilicet totius consortii gaudio.

(88) Westmonasteriensis ad an. 1001 hanc pœnam ascribit abbati, eumque a præposito non distinguens, inquit: « Inventionem cum non reverenter acceptasset abbas Ramesiensis, graviter punitus est. »

(89) S. Oswaldus vita functus est anno 992, die ultimo Februarii, ad quem diem ejus Acta illustra-

quamquam compaterentur dispendio fraterno. Tumque injungens omnibus orationum subsidia, currit ad revelata Sancti sociorumque corpora, in ipsam ejus villam Slepe, octo leucis Anglicis a Ramesia, et tribus ab oppido Huntendun distantem, Ousæ fluvio imminentem. Pigri ei erant currentes equi, et omnes pennas antevolabat ipsius desiderium. Occurrentibus ergo illi primoribus, et plebe lætitiæ indice, descendit in agrum, Sanctorum thesaurariam: flectit genua cum comitibus fratribus, et adorato Dei adjutorio, ipse abbas ferramentum fossorium invadit: eoque ordine nitens, quo sanctus Yvo docuerat, citius quæsitum desiderium reperit. Deinde ulteriorem spem percipiens, utrosque Sanctos, vero divini præsulis indicio, cum supradicto sancto patricio comprehendit; raptosque inde in ecclesia, cum ipso beato Yvone, in tempus decentioris translationis composuit.

9. At præpositus, ut diutinum foret exemplum non contemnendi cœlestia; utque diuturna prædicaret debilitate, quem præcipiti repudiaverat infidelitate; quindecim annis, et ad ipsum vitæ terminum, in compedibus ipsius almi Patris debilis permansit; quod tamen illi diffusa in sanctis Dei gratia fructum salutis cumulavit. Nam septimo die ante exitum, idem serenissimus consolator, splendido vultu et habitu ei gratulanter apparuit; eique refoventissima voce dixit: « Jam tempus instat ut verbera quibus te corripui, in remedium tibi transeant sospitatis; et pro longa nocte incolatus, lætissimum diem possideas æternæ felicitatis: septimo quippe abhinc die, modo paratus esto, veniam te suscipere in nostram lucem de hoc carnis ergastulo. » Hæc ubi ille confratribus exposuit, obnixè præveniens faciem Domini in confessione, et transiens prædicto die, certissimos omnes reddidit promissæ gratiæ. Ut etiam res magis innotescat ex generis claritudine, is erat arctissimo atque illustrissimo Eboraci præsule (89) Oswaldo nobili avunculo; germano quoque pollens, cœnobiali et priori æquivoco (90) Oswaldo, ut liber ejus versificus testis est, erudito tam devotè in Domino: ut abstineret oblato pontificio. Hic itaque manifestationis ordo sacratissimi Yvonis omnibus exstat præclarus: quisquis hæc minus exposuerit, scriptor copiosus non est.

10. Facta est autem hæc ejus inventio anno Domini millesimo primo, regnante rege Ethelredo, octavo Kalend. Maii mense Aprilis. Aprilis autem quasi Aperilis ab *aperiendo* appellatur, cum cœlum in æstivos soles clarius aperitur, et mundus in flores et fetus animatur; et tunc omnis ager, tunc omnis parturit arbor; tunc frondent silvæ, tunc formosissimus annus, tunc vireta floribus, et volatilia cantivimus.

(90) S. Edwardus confessor et rex, instinctu Oswaldi monachi nepotis S. Oswaldi, varia dedit Ecclesiæ Ramesiensi an. 1047, uti explicatur in Monastico Anglicano, tomo I, pag. 240. At librum versificum hic citatum non reperiri dolemus.

bas, et omnia rerum gaudia, Christi resurrectioni et paschalibus diebus resultant: tali namque tempore decuit hæc beata pignora reperiri, quæ in æternam gloriam novo cælo et nova terra debent resuscitari.

11. Congrue etiam provida Dei gratia, tanto lumine declarato, ipsos fratres eodem die exhilaravit, quo eos jam exactis decem annis obitus clarissimi ducis (91) Ethelwini, fundatoris Ramesiensis cœnobii, destituerat; quem hic vel paucis commemorare ad gratiam ipsius pertinet Ecclesiæ. Inter cætera officia, hoc monasterium, annuente beatissimo Eboraci pontifice Oswaldo, cœpit et perfecit; prædiorumque et ornamentorum opulentia, ut hactenus claret, extulit, monachorumque contubernium instituit, martyrum quoque gemellorum (92) Ethelredi atque Ethelbrieti germanorum corporibus illustravit: jamque ad altissimum principem pulsante languore vocabatur. Qui a B. (93) Elfego tunc præsule, deinde martyre, confessione solutus, oleo unctus, divina communionem reffectus, sine urgente suppliciter orat astantes septem psalmos decantare pœnitentiales. His finitis imponit extremum Psalterii organum, *Laudate Dominum*. Ubi vero ultimum verbum hujus ultimi hymni canebant, ipse mente et oculis cælo intentus cum eis psallebat, ac tertio repetiit: *Omnis spiritus laudet Dominum*. Sicque in hoc verbo, cruce Domini se consignans dextera, et oculos claudens sinistra, spiritum emisit in fide Trinitatis et misericordia, sepultusque est in eodem monasterio quod ædificaverat sancto Patri Benedicto: qui sicut illi mansionem præparavit in terra, ita ab ipso recipiendus creditur in suam mansionem supernam, inter monachorum consortia, dicente Salvatoris clementia: « Qui recipit justum in nomine justis, mercedem justis accipiet (*Matth. x, 41*). » Hujus ergo tristitiam funeris iisdem Kalendis, ut dictum est, absternit illuminatio B. Yvonis.

CAPUT III.

Translatio corporis S. Yvonis Ramesiam.

12. Postquam sanctissimum corpus beati Patris Yvonis, divinitus præmonstratum, divina aspiratione placuit Ramesiam transferri; accersitus famosissimus abbas (94) Germanus, Floriacensis institutionis, qui præfato Oswaldo Archipræsuli diu adhæserat; quem inde gloriosissimus rex Edgarus monasterio

(91) In Vita S. Oswaldi *Ailwinus* dicitur cap. 2, ubi ejus genealogiam deduximus. Donaria ab ipso huic monasterio facta explicantur in *Monastico Anglicano* pag. 254, et pag. 259 legitur « donasse 200 hidas terræ. »

(92) Coluntur hi martyres 12 Octobris, Ramesiæ sepulti, occisi intra annum 668.

(93) Elfegus tunc erat episcopus Wintoniensis, postea archiepiscopus Cantuariensis, an. 1012 occisus 19 Aprilis, quo die Acta ejus illustravimus.

(94) Aimoinus in Vita S. Abbonis abbatis Floriacensis, an. 1004 interempti, 13 Novembris, meminit hujus Germani « ex sacro Floriacensi assumpti monasterio; » sed perperam abbatem Ramesensis monasterii statuit: forte ob hanc translationem in errorem abductus,

sancti martyris (95) Kenelmi Winckelcumbe præferat; filius quoque Edgari successor Ethelredus cœnobio (96) Celesige præposuerat; quod suggestione archiepiscopi (97) Sirici, paterna pietate constructum et dicatum monachis, ordinaverat, pro sancti fratris sui, scilicet Edwardi, regali martyrio et pro regni muro. Cum hoc ergo egregio consorte Germano egregius Pater Ednothus, oratione et abstinentia præmissa, rege et episcopis faventibus, S. Yvonem transtulit in Ramesiense habitaculum. Hi gemini abbates, velut gemini boves Christi, ferebant arcam testamenti Dei, S. Yvonem antistitem. Cæteri fratres qui convenerant, reliquos sanctos cum illo repertos evehebant. Ingens turba prosequitur, rura et oppida huc confluunt; vix patentes campi concurrentes populos admittunt. Preces et hymni laudisoni æra gratificant: cœlum ipsum sanctis favere, sol totis radiis adgaudere videbatur, adeo dulcis hora et dies serena illuxerat.

13. Asserunt etiam plerique fideles quod toto itinere hujus festivæ translationis, columba candidissima supervolaverit glebam beatissimi Yvonis, tam contemplabili multorum miraculo, ut eam cœlitus advenisse in gratiam Sancti omnium esset attestatio. Occurrit cum reliqua plebe Ramesiensis caterva, albis candidata, et purpureis ornatibus redimita, præferens crucifera Christi vexilla et aurata Evangelia, et splendida sanctorum scrinia, et candelabrorum lumina, et thuribulorum incensa thymiamata, et quidquid potuit devotio votiva. Cantibus et cymbalis et tintinnabulis tota resultat insula: resplendent silvæ et flumina. Sic angelis desuper exsultantibus cum humano choro, pretiosæ margaritæ votivo inferuntur templo. Tum hymnum Ambrosianum decantant laudisonem, abbate Ednotho gratanter incipiente, *Te Deum laudamus*, subsequuntur missalia solemnia, et dies S. Yvonis translatione quarta Idus Junii consecrata, indicitur perpetuo celebranda.

14. Cumque affatim sollicitarentur, quoniam loco decentius eum thesaurizarent; ipse pervigil suffragator Yvo, noctu visus cuidam fratri devoto, mandat Patri monasterii, ut eum tali loco recondere, quo cuique ad orationem accessibilis esset. Sicque relatis sacris artibus, ac pretioso panno involutis, repositus est in ascensu presbyterii: ubi adhuc claret, oculis et osculis atrectabilis. Apparet plane cœli

(95) Colitur S. Kenelmus, rex Merciorum, 17 Julii, de quo et Winckelcumbe monasterio in agro Glocestrensi, consule *Monasticum Anglicanum* pag. 182 et sqq.

(96) *Celesige* in textu est, ast in margine *Shepthonia, Shastburie* in agro Dorsetensi; et ita debere esse, colligitur ex mox indicato Eduardo rege martyre, de quo et dicto monasterio late actum est ad hujus Acta xviii Martii.

(97) Siricius dicitur sedisse apud Cantuarienses, ab an. 989 ad 995, quo tempore regnabat Ethelredus, scilicet post S. Eduardum fratrem, an. 978 occisum, usque ad annum 1016; ideo *Longævus* dictus, apud Huntingdonensem De Vitis sanctorum Angliæ, ubi sub eo corpus revelatum S. Yvonis ait,

civem, non hic locum ambire eminentiorem, sed tantum hominum quærere salutem : nam sanctis, qui terrena contempserunt adhuc degentes in terra, quid nunc in cœlo regnantibus conferat infima mundi gloria?

15. Illud etiam ad antiquam Patroni nostri notitiam pertinere videtur, quod apud villam quæ Hirst appellatur, pratum Yvonis dicitur. Ante hæc quoque tempora in Roma vir grandævus, quemdam ex Anglia ad orationem venientem allocutus, ubi Angliam esse didicit, percunctatur attentius, utrum villam quæ Slepe dicitur nosset : quam eum se optime nosse advena respondisset, hæc senior prosecutus est : « Crede, et indubitanter serva memoria, quia non longe a vado propinqui fluminis clarissima latent luminaria, quæ suo tempore attollentur perspicua notitia. » Hæc Anglus reversus in patriam læta fide vulgavit, quæ postea revelata nobis hodiè tenus veritas probavit. Perduravit etiam ad hæc quidam fidelis clericus, nomine Durandus, qui sæpius promisit, quæ facta videmus.

16. His ergo rebus jam effectu probatis, abbas Ednothus voto omnium fratrum ecclesiam condidit, in honorem et memoriam B. Yvonis, in eodem scilicet loco suæ tumbæ atque inventionis : quæ ita ornata est, ut ipsa tumba almi flua dimidium infra parietem, et dimidium extra protenderet ; quatenus adventantibus, tam obserata janua quam aperta, aqua gratiæ non deesset. Mirabili enim Domino existente in sanctis suis, qui flumina educit de petra, ipsum (98) mausoleum scatet unda dulcissima, et hic fluminis impetus lætificat civitatem Dei in populo fideli. Bene quippe apparet in sepulchrali lapide, quod de intimo pietatis suæ ventre flumina quondam fluxerunt aquæ vivæ et fons scatens in vitam æternam, qui docendo et succurrendo in omnes effuderit paternam venam. De multis itaque hujus aquæ remediis, multisque almifici Yvonis signis atque revelationibus, hic subnotamus pauca, juxta prioris scriptoris compertissima oculis vel auribus testimonia, quæ et fidelium adhuc perdurant in memoria (99).....

CAPUT IV.

Translatio sociorum S. Yvonis ad hujus ecclesiam : Reliquiæ eorundem, regnante rege Henrico, ad ecclesiam Inventionis revehantur.

17. Apud prædium quoque quod Ramesiensis ecclesiæ juris est, Slepe vocitatum, ubi quondam sancto

(98) Malmesburiensis, loco supra indicato, hæc ita describit : « Ex ipsis mausolei sinuosis anfractibus erupit unda, bullis uberrima fugacibus. Manat ad hunc diem fons dulcis potui, commodus omnium valetudini. Nec potest numero æstimari, nedum comprehendi scripto, multitudo per beatum illum sanatorum ; adeo ut nullus in Anglia sanctus Yvone vel exoratu facilior vel effectu efficacior. Vidi ego quod dicam. Monachus quidam morbo intercutis aquæ languerat. Jam turgida pellis in altum creverat : jam gravis halitus astantes submovebat ; ipse sibi epotaturus totos amnes, exsiccaturus plena dolia videbatur. Admonitus in somnis ad S. Yvonem perrexit : ibique tertio potata aqua, undam superflui

rum Yvonis sociorumque ejus corpora, ipsius S. Yvonis gloriosa revelatione inventa, et Ramesiam cum digno honore a fratribus translata sunt, crebra diversorum debiliū signis sanitarum divinitus perpetrantur. Quidam etiam ejusdem villæ coloni, noctibus multis, coruscæ lucis radium, ab ipso loco usque in Ramesiam extensum, aliquando in cœlum usque directum, manifeste se vidisse testantur. Villa autem illa non longe a Ramesia, sed quasi septem millibus passuum disparatur.

18. Igitur quorundam virorum illustrium hortatu atque consultu, fratribus Ramesiensibus placuit, trium B. Yvonis sociorum, inseparabiliter lateri ejus olim adhærentium, reliquias, in theca argentea decenter simul reconditas, ad ejusdem prædii ecclesiam, in honore eorum constructam referri ; ut et ipsa ecclesia ob reverentiam Sanctorum honoratior atque celebrior haberetur, et a populis undique diffusis, præsentium intercessione patronorum, affluētius atque devotius frequentaretur : adjicientes etiam jæstum videri, ut magister majorem locum translationis, discipuli vero minorem locellum inventionis sua præsentia honestarent. Verum, ne temeraria præsumptione divinæ dispositioni contraire, et sanctorum excellentiæ vel venerationi derogare viderentur, vigiliis et orationibus ac triduo jejunio voluntatem eorum hac de re consulere decreverunt. Quæ dum agerentur, puella quædam, a sinistra parte corporis sui semiparalytica, in somnis accepit, apud memoriam beati Yvonis sociorumque ejus se esse sanandam. Quæ cum illuc advenisset, et aliquantisper in oratione procubisset, somnii sui effectum in conspectu fratrum consecuta est. Cujus judicio signi lætiores et fidentiores effecti, jejunii et orationibus peractis, eum laudibus et hymnis atque honore congruo arcam sanctam, cœlesti manna referatam, ad præfatam ecclesiam v. Idus Augusti translulerunt ; deputatis ibidem fratribus, quorum vigilantia solertia cœlestis custodiretur thesaurus, atque divinum officium die noctuque devote perficeretur.

19. Ut autem divina clementia piam actionem et sinceram devotionem eorum approbasse se, et sanctorum suorum præcellsa merita quantum sibi essent accepta evidenter ostenderet ; qua die hæc agebantur, ter quinos diversis infirmitatibus debilitatos homines sanitati restituit ; atque exinde in eodem loco, sanctorum suorum interventu, opem misericordiæ suæ poscentibus conferre non desistit.

humoris ore rejecit. Detumuit venter, remarcuerunt crura : et ne plura, totus homo in sanitatem revivuit : tandemque gloriatus est pro tam salubri vomitu, se aliquando satiari posse de potu. » Hæc Malmesburiensis, Goscelino aliquanto junior, et an. 1142 vita functus.

(99) Hæc in nostra relatione desunt ; aliqua in Appendice ex Capgravo dantur. Sequentis vero capitis specialis titulus hic habebatur. « Ut sacræ reliquæ sociorum S. Yvonis, triduo jejunio celebrato, regnante rege Henrico, ad ecclesiam inventionis eorum, v. Idus Augusti, a fratribus Ramesiæ, revehebantur. » Regnavit autem Henricus I ab anno 1088 ad 1100.

APPENDIX MIRACULORUM

Ex nova Legenda Angliæ Joannis Capgravi.

20. Adolescens de Venetia, consularis dignitatis, a diabolico instinctu sororem gravidam interfecit. Pœnitentia ductum ferreis nexibus episcopus alligat; a scapulis ad renes ferro constringit, ventrem et brachia ferro accingit: sicque vinctus mundi pervagatur climata, sanctorum poscendo suffragia. Apud S. Dionysium tandem deveniens, vinculum unum Sancti prece rumpitur: mareque transiens, et ad tumbam S. Yvonis perveniens, cum *Magnificat* in Vesperis cantaretur; et versus iste: *Et misericordia ejus a progenie in progenies*, diceretur; invisibili virtute corripitur, totus a terra levatur, terræque citius deponitur: rumpuntur ferri ligamina, et vincula citius sunt discussa. Alii quoque quatuor, ferro per episcopos in pœnitentia astricti, ad tumbam S. Yvonis a vinculis sunt absoluti.

21. Mulierem, propter cæcitatæ plagam a viro derelictam, visu reddito, confortavit. Adolescentem miracula sancti episcopi deridentem, Sanctoque detrahentem, curvatis genibus et rigidis, usque ad mortem ad ambulandum reddidit ineptum. Monacho famulos suos in ejus festo operibus servilibus insistere cogenti, sanctoque convitiâ inferenti, apparuit, dicens: « Tu, nunquid me nosti? » Ille vero tremens respondit, « Non. — Ego sum, inquit, Yvo, quem nuper te nescire dixisti, et festum meum colere volentes prohibuisti; » et dedit ei zonam, dicens: « Ista zona præcingere, et mei notitiam amodo tene; » et præcingens eum, abiit. Expergefactus, quasi ferreo vinculo arctissime se circumligatum sentit: interius vitalium incisione torquebatur: exterius, carne in putredinem defluente, venenosa tabe et inflatione vexabatur. Tandem, quod in Sanctum deliquerat lacrymabiliter confitetur; tumbamque ejus devote visitans, sanitatem reportavit.

22. Cum monachus quidam, normam abhorrens, aufugere conatus esset, spiritus nequam eum invasit; et circa mediam noctem, cum jam melius habere cœpisset, duos ad se tetros homines venire conspexit, qui dicunt ei: « Quia de loco isto fugere voluisti, te ad inferni claustra rapientes deducemus. » Quo audito, concitus surgit, et *Kyrie eleison* clamando, ad monasterium confugit, in domum infirmorum deducitur; et apparente sibi S. Yvone, et signum crucis super ipsum faciente, sanus effectus est. Ex tumba S. Yvonis, aqua perspicua, visu delectabilis, gustu suavis, sumentibus salubris erumpit; surdis

auditum, cæcis visum, desperatis et in extremis agentibus conferens sanitatem. Duo leprosi, eadem aqua perfusi, sanantur; et cæci tres oculorum luci restituntur.

23. Puer quidam, a dominis suis mercatoribus vicem coquinæ sibi deputatam studiose adimplens, aquam de tumba Sancti hauriens, ollæ imposuit, et ignem copiosum accendit: carnes tamen discumbentibus appositæ, crudæ et sanguine plenæ sunt reperiæ. Res ut erat aperitur, aqua in olla omnino frigida invenitur: aqua enim S. Yvonis, semper in eodem statu permanens; nescit occasum, nec aliquando patitur eclipsim; et si quandoque in quantitate magna avidius sumatur, sumentis nunquam malum inducit, nec bibentis uterus inflatur.

24. Mulier quædam in tantum juri diaboli fuit mancipata, ut idem malignus cum ea in specie leporis frequentissime coiret; ita quod in ipso coitu infelix illa, quod dictu horrendum est, fluxum seminis per os, ad majorem sui confusionem, evomeret. Confessa est tandem cum lacrymis priori loci delicta sua: et ab eo vasculum cum aqua S. Yvonis accipiens, et de Dei misericordia confidens, videt dæmonem, insolita forma astantem, sed nullatenus accedere præsumentem; cominantem tamen et increpantem, quia contra se murum aqueum erigere voluisset. Mulier vero, de potestate diaboli erepta, nihil confusionis præteritæ experta, incolumis et gaudens ad propria remeavit.

25. Mulier quædam, a nativitate cæca, sanctorum per Angliam circumquaque terens limina, a B. Thoma martyre rediens, S. Yvonis petitura suffragia, villæ illius prope sitæ appropinquans monticulo, fessa residens, paulisper dormire cœpit. Cui duo præclari viri in habitu pontificali (unus itinere, quo venerat, veniens: alter, via qua itura erat) astantes, duos oculos valde lucentes (ut ei videbatur) in manibus gestabant: quorum unus unum quem tenebat oculum, alter alterum capiti suo adaptabant. Expergefata mulier oculos se percepisse ac visum, gavisæ est: quod autem hoc miraculum beato martyri Thomæ sanctoque Yvoni sit ascribendum, nulli venit in dubium.

26. Viri tres, morbo hydropico inflati, aqua Sancti hujus hausta, sedato tumore sanitatem reportarunt.